

MESURAR LA LLUM

FOTOGRAFIAR EL PAISATGE, IV

Dins de la sèrie del paisatge, començada en el número 61 de MÈTODE, i com a continuació del tema iniciat en el darrer lliurament –la llum–, ara parlarem de com mesurar-la correctament, és a dir, de la...

■ ...FOTOMETRIA

Durant molt temps, la figura del fotògraf s'associava a una càmera rèflex penjada del coll i un fotòmetre a la mà. De moment, la silueta de la càmera persisteix –tot i que per dins no hi té res a veure–, però del fotòmetre no en queda ni rastre. Què vol dir? Que ja no cal mesurar la llum? I tant que sí! El que passa és que tot canvia, i no ens trobem amb una excepció.

Quan s'utilitzava el fotòmetre de mà davant del subjecte que calia fotografiar el que fèiem era prendre'n una lectura incident: es mesurava la llum que hi arribava (incidida), és a dir, que teníem una bona apreciació de la il·luminació de l'escena. Era –és– tan efectiu que de segur que molts fotògrafs mai no es refiaven de cap altre valor. Si se situava el fotòmetre on era la càmera, aleshores es feia una lectura reflectida exterior, és a dir, que es mesurava la llum que retornava un cop havia estat reflectida per l'escena. Doncs bé, actualment, llevat d'algun nostàlgic, ningú no utilitza aquests procediments, de manera que ens els estalviarem.

El que es fa avui dia –que també es podia fer abans– és prendre una lectura reflectida interior, o sigui, que tot es basa en la llum que mesura el fotòmetre que hi ha dins la càmera. Això té avantatges i desavantatges si ho comparem amb els altres tipus de lectura, però ens centrarem a indicar els elements de la càmera que es fan servir i a explicar els procediments més adequats.

En el número 62 de MÈTODE, en assenyalar les característiques generals de la fotografia de paisatge, vam indicar tot un seguit de tècniques, equipament, procediments, accessoris i elements, però es van deixar els relatius a la fotometria precisament per tractar-los en el present capítol. Són els següents:

– **Cèl·lula lectora sobre el pla d'imatge.** Aquesta característica –que totes les càmeres actuals ja tenen– consisteix a mesurar la llum que, després de travessar

l'objectiu, arriba al mateix pla d'imatge, o sigui, on hi havia la pel·lícula i on hi ha el sensor. Això facilita l'ús de flaixos i també el que ens afecta directament: en fotografia de paisatge l'ús dels filtres, de manera que si els posem, no caldrà tenir en compte la llum que absorbeixen perquè aquesta ja no arriba a la cèl·lula lectora.

– **Fotometria matricial.** És molt pràctica quan hi ha una notable diversitat d'elements que reflecteixen de manera diferent la llum, ja que fa una mitjana de la llum que retornen uns quants sectors de l'escena.

– **Fotometria puntual.** També anomenada *spot*, permet lectures molt precises de l'element que més ens interessa. Molts fotògrafs la consideren imprescindible per a una bona mesura de la llum.

– **Automatisme amb preferència a l'obertura (A).** És un mode d'exposició útil per a nombroses situacions perquè ens manté la quantitat de llum que arriba al sensor modificant la velocitat d'obturació, però no el diafragma. I controlar el diafragma és vital: recordem que és fonamental per a la qualitat de la imatge (poder de resolució, aberracions òptiques, difracció, etc.) i per a la profunditat de camp. El mode amb preferència a la velocitat i els programes no solen utilitzar-se justament perquè ens modifiquen el diafragma.

– **Compensador de l'exposició.** Simbolitzat per «+/-», serveix per a obtenir fotos més clares (+) o més fosques (-) i acostar-nos així a l'exposició «perfecta». S'utilitza si estem en algun mode d'exposició automàtic, però si escollim el mode d'exposició manual (M), la millor manera de fer la compensació és modificant directament el diafragma o la velocitat d'obturació.

– **Memòria de la lectura del fotòmetre.** Només s'utilitza si seleccionem algun mode d'exposició automàtic (sol ser el de preferència a l'obertura) i habitualment amb fotometria puntual. Serveix quan l'element principal que volem fotografiar no es troba damunt d'una zona de mesura: aleshores el que fem és centrar-lo sobre una zona i, mantenint accionat el botó de memòria (AE-L), recomponem l'escena al nostre gust i disparem. Si no disposem d'aquesta funció, passem a manual; encara serà més fàcil, ja que quan recomponem sempre es mantindrà la lectura.

«PER FOTOGRAFIAR
UN PAISATGE NEVAT
O GELAT, CAL COMPENSAR
L'EXPOSICIÓ CAP AL “+”
(OBRE EL DIAFRAGMA O
ABAIXA LA VELOCITAT) AL
VOLTANT D'UN PAS O MÉS»

■ CORRECCIONS

Cal tenir en compte que, per més que perfeccionem la mesura amb els procediments que hem dit, sempre serà una lectura basada en la llum reflectida. Lògicament, els elements foscos en retornen menys i els clars, més; i els blancs en reflecteixen massa, mentre que els negres, massa poca. Tot plegat enganyarà el millor fotòmetre, ja que, per bé que mesuri, mai no sabrà si la llum que li arriba procedeix d'un objecte fosc molt il·luminat o d'un blanc poc il·luminat. Però nosaltres sí que sabem com és l'objecte principal i, com és lògic, voldrem que la fotografia reproduïxi fidelment les intensitats i tonalitats reals...

I doncs com es lliga tot això? Per comprendre el que s'ha de fer explicarem un cas, per altra banda força habitual: el de la neu (o el gel), que sempre constitueix una anomalia per a la mesura de la llum. Efectivament, en enquadrar un paisatge nevad o gelat, la càmera rep una llum molt intensa perquè el color blanc (que en realitat no és cap color, sinó una barreja de tots els colors) té un elevadíssim grau de reflectància. Això significa que no absorbeix cap radiació de la franja visible (cosa que sí que succeeix en qualsevol color) i que retorna un percentatge molt alt de la llum que rep.

Per això, quan el sistema fotomètric d'una càmera mesura sobre la neu reacciona tancant el diafragma o abaixant la velocitat d'obturació. Com a conseqüència, la neu o el gel quedaran amb una tonalitat grisenca irreal. Així mateix, encara que alguns detalls del paisatge es puguin veure bé, d'altres quedaran foscos perquè tenen força menys reflectància que el blanc.

La solució consisteix a compensar l'exposició en el sentit d'incrementar-la, és a dir, accionar el comandament cap al + al voltant d'un pas (un f o stop); o sia, col·locar-lo en +1. Per assegurar un resultat òptim, podem fer algunes fotos més amb valors per sobre i per sota d'aquest, és a dir, a +2/3, +1 1/3 i fins i tot es pot provar a +2. També podem aconseguir el mateix resultat mesurant en sistema manual (M) i movent-nos cap als valors indicats sobre l'escala que apareix.

Fent aquestes correccions, alguns elements poden quedar sobreexposats (més clars del compte), però en general el resultat millora molt: els troncs, arbres, plantes, pedres, etc. no queden foscos i, sobretot, la neu recupera la seva claredat i la brillantor del blanc pur.

Evidentment, si ens trobem davant d'una escena molt fosca, caldrà procedir a l'inrevés, o sia, apujant la velocitat, si volem recuperar el detall i textura dels negres.

ALBERT MASÓ
Biòleg i fotògraf de natura

La foto s'ha exposat a un diafragma més obert del que indicava el fotòmetre perquè la llum que arriba de la capa gelada és molt superior a la mitjana. Així es manté la lluminosa lluentor del gel, que es forma sobre la vegetació pel continu esquitx d'un petit salt d'aigua.